

BURGERSCHAPSONDERWIJS

Leren, ontplooiën, samenleven

Inhoud

Inleiding	2
Onze visie	3
Onze taak	4
Burgerschapsonderwijs	5
Format inventarisatie	7
Interessante links	8

Inleiding

Sinds 1 augustus 2021 is de nieuwe wet voor burgerschapsonderwijs in het funderend onderwijs van kracht. Met als doel de regels voor het burgerschapsonderwijs verplichtender maken.

De overheid vindt het bevorderen van verbinding met en participatie in de samenleving van groot maatschappelijk belang. In Nederland doen we dat met respect voor elkaar, de democratie, de rechtsstaat en de vrijheden die iedereen heeft.

Niet ieder kind krijgt die waarden van huis uit mee. School is een belangrijke plek om er meer over te leren en ermee te oefenen. Al sinds 2006 geldt daarom voor scholen de wettelijke opdracht om aandacht te besteden aan burgerschap. Daarmee zijn zij verplicht om:

- ✓ Een visie te ontwikkelen en uit te werken rond burgerschapsonderwijs;
- ✓ De opbrengsten te evalueren;
- ✓ Verantwoording daarover af te leggen in het schoolplan en de schoolgids.

Vanaf 2018 is gewerkt aan een wet die scholen meer richting geeft en de burgerschapsopdracht minder vrijblijvend maakt. Dit geeft de inspectie ook meer handvatten om hierover met scholen in gesprek te gaan.

Kern wet 'Verduidelijking burgerschap': Artikel 17. Actief burgerschap en cohesie

1. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

- 1. Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;*
- 2. Het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving en;*
- 3. Het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.*

2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, en creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Vier sociale taken burgerschap

Het toezichtkader actief burgerschap en sociale integratie van [de Onderwijsinspectie](#) omvat twee onderdelen: het onderwijsaanbod en de kwaliteitszorg. Deze onderdelen zijn ieder onderverdeeld in vier elementen/sociale taken van waaruit het onderwijsdomein burgerschap moet worden ingericht: democratisch handelen,

maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.

COMPONENTEN	Kennis weten, begrijpen, inzicht hebben in	Attitude vinden, willen, bereid zijn	Vaardigheid een inschatting maken van wat je kunt	Reflectie nadenken over onderwerpen	Gedrag
SOCIALE TAKEN	<i>Een jongere met deze kennis ...</i>	<i>Een jongere met deze attitude ...</i>	<i>Een jongere met deze vaardigheid ...</i>	<i>Een jongere met deze reflectie ...</i>	<i>Een jongere die adequaat als burger handelt...</i>
Democratisch handelen Het aanvaarden van en bijdragen aan een democratische samenleving.	... weet wat democratische principes zijn en wat het handelen volgens die principes inhoudt.	... wil ieders stem horen, dialoog aangaan en een actieve, kritische bijdrage leveren.	... kan het eigen standpunt naar voren brengen en luisteren naar de standpunten van anderen.	... denkt na over (on)democratische kwesties en kwesties van (on)macht en (on)gelijke rechten.	... respecteert andere meningen en meerderheids/minderheidsstandpunt en; reflecteert op de wijze waarop beslissingen tot stand komen.
Maatschappelijk verantwoord handelen Medeverantwoordelijkheid nemen voor de leefgemeenschappen waartoe men behoort.	... kent sociale regels (wettelijke of ongeschreven regels voor het sociaal verkeer).	... wil zich sociaal rechtvaardig opstellen (niemand uitsluiten), is bereid tot zorg en hulp, wil de ander en het milieu niet schaden door eigen gedrag.	... kan zich sociaal rechtvaardig opstellen	... denkt na over belangentegenstellingen, sociale cohesie, sociale processen (in- en uitsluiting) en eigen bijdrage aan sociale rechtvaardigheid.	... houdt zich aan spelregels, draagt iets bij aan het collectief belang, voorkomt dat de ander of het milieu geschaad wordt door eigen gedrag.
Omgaan met conflicten Betreft (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij de jongere zelf 'partij' is.	... kent manieren om conflicten op te lossen zoals zoeken naar win-win oplossingen, hulp van anderen inroepen, ongelijk bekennen, escalatie voorkomen.	... wil conflicten onderzoeken, is bereid tot zorg en nemen en samen naar een acceptabele oplossing te zoeken.	... kan naar de ander luisteren, zich in de ander verplaatsen en win-win oplossingen zoeken.	... denkt na over hoe het conflict heeft kunnen ontstaan, over eigen en andermans rol daarin en over mogelijkheden om conflicten te voorkomen of op te lossen.	... analyseert eigen en andermans gedrag, gaat escalatie tegen, zoekt oplossing die voor ieder acceptabel is.
Omgaan met verschillen Bij 'verschillen' gaat het hier met name aan sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen.	... kent verschillen van culturele aard, heeft kennis van gedragsregels in verschillende sociale situaties, weet wanneer er sprake is van vooroordeel en discriminatie.	... wil andermans opvattingen en leefstijl leren kennen, staat positief tegenover verschillen.	... kan zich bewegen in onbekende sociale situaties, zich aanpassen aan andermans wensen of gewoonten.	... denkt na over aard en gevolgen van verschillen tussen mensen, culturele achtergronden van gedrag en processen van in- en uitsluiting.	... gaat goed om met alle soorten jongeren, past zich aan anderen aan, discrimineert niet.

Onze visie

In het strategisch beleid van Het Rhedens wordt op diverse manieren aandacht besteed aan de grondbeginselen van actief burgerschap en sociale integratie:

We zijn er voor iedereen

We zijn uit volle overtuiging een 'algemeen bijzondere' school. We zijn er voor iedereen, voor alle geloven en andere levensovertuigingen. Op Het Rhedens is iedereen welkom. Daarom vinden we 'de kunst van het samenleven' ontzettend belangrijk. Op Het Rhedens leer je omgaan met mensen die anders zijn of anders denken. En je leert dat jouw vrijheid van meningsuiting betekent dat je ook de vrijheid van meningsuiting van een ander respecteert.

Kernwaarden

Het Rhedens heeft vier kernwaarden: openheid, vertrouwen, veiligheid en verbinding. We houden ze in het achterhoofd bij alles wat we doen. Met openheid bedoelen we dat wij – leerlingen, medewerkers en ouders – open met elkaar omgaan. We voelen ons vrij om ons te uiten, we zijn eerlijk tegen elkaar en houden elkaar op de hoogte. Openheid

betekent ook dat we nieuwsgierig zijn naar nieuwe onderwijskundige ontwikkelingen en dat we graag samenwerken met de samenleving om ons heen.

Openheid kan niet zonder vertrouwen. Vanuit vertrouwen ontwikkelt zelfvertrouwen.

Juist in deze levensfase is dat enorm belangrijk. Dat geldt ook voor veiligheid. We willen dat onze leerlingen fouten durven te maken en niet bang zijn om 'anders' te zijn.

Verbinding houdt in dat leerlingen en medewerkers zich verbonden voelen met elkaar, met hun locatie en met de school als geheel. Dus verbinding in de klas, maar ook stichtingbreed. En buiten de school zoeken we actief verbinding met de samenleving.

Leren, ontplooiën, samenleven

Doel van ons onderwijs is leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt en de samenleving, én om bij te dragen aan hun persoonlijke vorming. Alleen je diploma halen vinden we niet genoeg. We willen dat je je talenten maximaal ontplooit en dat je je ontwikkelt tot een betrokken, sociale en zelfbewuste deelnemer aan de samenleving. Daarom is ons motto 'leren, ontplooiën, samenleven'.

Onze taak

Een school is een leefgemeenschap waar leerlingen leren. Dit leren beperkt zich niet tot algemene kennis en vaardigheden, maar betekent ook het leren omgaan met elkaar in een pluriforme samenleving. Wij vinden het dan ook belangrijk om medewerkers in dienst te hebben met verschillende culturele en etnische achtergronden.

Leren van en met elkaar; dat is waar Het Rhedens voor staat. Het leren is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

Actief burgerschap verwijst hierbij naar de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren. Sociale integratie verwijst naar deelname van burgers (ongeacht hun etnische of culturele achtergrond) aan de samenleving. Dat gebeurt in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur.

Het is onze taak als onderwijsinstelling om kinderen bij actief burgerschap te begeleiden en te faciliteren. Wij dagen onze leerlingen uit en helpen ze te ontwikkelen tot evenwichtige, weerbare en (zelf)kritische persoonlijkheden, die in staat zijn volop mee te doen aan onze samenleving en daar een betekenisvolle bijdrage aan leveren.

Onderwijs op Het Rhedens biedt een goede, toekomstgerichte basis van kennis en vaardigheden. Onze medewerkers maken het verschil door inspirator, rolmodel en coach te zijn. Onze kernwaarden – openheid, vertrouwen, veiligheid en verbinding – worden door medewerkers en leerlingen nageleefd, wat terug is te zien in hun gedrag.

Bij burgerschapsvorming gaat het eveneens niet alleen om kennis over de pluriforme samenleving, de democratie en de democratische waarden, maar ook over het handelen conform en voorbeelden geven van deze waarden en het samenleven binnen deze pluriforme samenleving.

Per locatie zijn we aan het inventariseren wat we doen in het kader van burgerschapsonderwijs gekoppeld aan de 3 domeinen (zie format).

Doel: alle bouwstenen komen aan bod binnen het curriculum en leiden tevens tot een doorlopende leerlijn.

Komend schooljaar ontwikkelen we een enkele vragen aanvullend op de vragen uit Vensters om gericht na te kunnen gaan of leerlingen kennis en ervaring hebben opgedaan binnen de domeinen van de genoemde bouwstenen.

Format inventarisatie

Format inventarisatie	burgerschapsonderwijs	Het Rhedens
Domeinen	Bouwstenen SLO	voorbeelden locaties
Democratie	<ul style="list-style-type: none"> Vrijheid en gelijkheid 	
	<ul style="list-style-type: none"> Macht en inspraak 	
	<ul style="list-style-type: none"> Democratische cultuur 	
Participatie	<ul style="list-style-type: none"> Diversiteit 	
	<ul style="list-style-type: none"> Solidariteit 	
	<ul style="list-style-type: none"> (Digitaal) Samenleven 	
Identiteit	<ul style="list-style-type: none"> Identiteit 	

Toelichting:

Bouwstenen burgerschap voor het funderend onderwijs (SLO)

Bouwsteen 1: Vrijheid en Gelijkheid

over de fundamentele rechten en vrijheden van de mens zoals vastgelegd in nationale en internationale wetten en verdragen (mensenrechten, kinderrechten, vrijheidsrechten).

Bouwsteen 2: Macht en inspraak

over de inrichting van ons staatsbestel en de instituties, procedures en mechanismen die macht reguleren en inspraak mogelijk maken.

Bouwsteen 3: Democratische cultuur

over omgangsvormen die door democratie worden bevorderd en die haar ook mogelijk maken: vreedzaamheid, verdraagzaamheid, de bereidheid de ander te (h)erkennen als gelijkwaardige en op gelijke voet met hem, haar of hen te communiceren.

Bouwsteen 4: Identiteit

over manieren waarop individuen en groepen zich (willen, kunnen) definiëren en in de publieke ruimte manifesteren.

Bouwsteen 5: Diversiteit

over manieren om ervoor te zorgen dat ieder individu en elke groep gelijkwaardig kan deelnemen aan de samenleving.

Bouwsteen 6: Solidariteit

over solidariteit en rechtvaardigheid en manieren om vorm te geven aan onze morele betrokkenheid op anderen.

Bouwsteen 7: Digitaal samenleven

over de invloed van de digitalisering op burgerschap en over het bespreken van maatschappelijke kwesties rond burgerschap in de digitale (online) wereld.

Interessante links

<https://burgerschap.vo-raad.nl/> voor een QuickScan
https://issuu.com/stadhasselt/docs/krant_mondiale_leerlijn_e9b4c828a8dde2
<https://stichting-leerkracht.nl/kennisbank/burgerschapsvorming/>
<https://www.curriculum.nu/voorstellen/burgerschap/>

<p>1. Democratisch handelen</p> <p>2. Maatschappelijk verantwoord handelen</p> <p>3. Omgaan met conflicten</p> <p>4. Omgaan met verschillen</p>	<p>1. Laat je niet gek maken . www.schoolenveiligheid.nl PO Democratie van binnenuit, www.hvo.nl) PO /VO</p> <p>2. Kinderen en hun... morele talenten www.kwintessens.nl PO Leefstijl, www.leefstijl.nl PO / VO Kids moving the world , www.kidsmovingtheworld.nl PO</p> <p>3. Kinderen en hun.....sociale talenten , www.kwintessens.nl PO Jongeren en hun.... Sociale talenten , www.kwintessens.nl VO Leefstijl, www.leefstijl.nl PO / VO Vreedzame school, www.eduniek.nl PO Kankerboeken, www.kanjertraining.nl PO Leefvormen, www.pestweb.nl PO / VO Leerlingbemiddeling, www.stichtingdemeeuw.nl PO / VO</p> <p>4. Kinderen en hun.....sociale talenten , www.kwintessens.nl PO Jongeren en hun.... Sociale talenten , www.kwintessens.nl VO Leefstijl, www.leefstijl.nl PO / VO Vreedzame school, www.eduniek.nl PO Bouwstenen voor jongere participatie, www.stichtingdemeeuw.nl PO / VO</p>
---	--

1 Burgerschap - algemeen	2 Burgerschap in de vakken	3 Basiswaarden en democratische rechtstaat	4 Kinder- en mensenrechten
5 Leerlingenparticipatie en -inspraak	6 Maatschappelijke stage	7 Identiteit & diversiteit	8 Sociale veiligheid & conflicthantering
9 Debatteren	10 Filosoferen	11 Schoolomgeving: wijk en samenleving	12 Europees- en wereldburgerschap